

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-8u

Uredništvo in uprava
za Slovenije in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Eriavčeva 4a

ISTRA

Jedan je jedini cilj, koji
nam svakome mora biti uvi-
jek pred očima: Spas Istre!
Svaku ličnu osjetljivost valja
zatopiti, kad se radi o tom
svijetlom cilju.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

VRAĆAMO DIJETE OCU

Konzorcij lista »Istra«, kome sam prije nešto više od devet godina predao list, da se sasvim posvetim uređivanju »Malog Istranina« i odgajanju mladog naraštaja, zamolio me je ovih dana da ponovno preuzmem »ISTRU«, koju sam s toliko ljubavi i mladenačkoga elana točno prije deset godina bio pokrenuo.

»Vraćamo dijete ponovno u ruke oca...« rekoše i ja sam ga primio. Ta kako bih mogao da ga odbijem, ako kažu da sam djetetu potreban, ja, koji sam ga stvorio i koji jedini znam u kolikim je mukama bilo rođeno, s koliko je žrtava bilo postavljeno na noge.

Časovi koje proživljujemo historijski su. Vremena su i te kako ozbiljna.

Svaku riječ valja danas dobro vagati, svaku gestu ispravno procijeniti. JER NE SMIJEMO NIKAD SMETNUTI S UMA, DA OVAJ JEDINI NAŠ LIST GOVORI DANAS NE SAMO U IME NAS 70.000 KOJI SE DOŠELISMO U JUGOSLAVIJU, NEGO I U IME DRUGIH 700.000, KOJI OSTAĐOŠE ONKRAJ GRANICE, a koji u današnjim prilikama nemaju nikakve druge mogućnosti da javno kažu svoju riječ. U njemu je dakle, u ovom skromnom listu, sadržan golem moralni kapital, koji se ne smije proigrati.

PO NJEGOVU SE PISANJU NE PROSUDJUJE SAMO NAS I NAŠE MOMENTANO RASPOLOŽENJE NEGO I RASPOLOŽENJE ONIH KOJI OSTAĐOŠE DOLJE NA MRTVOJ STRAŽI. I prije nego se u ovoj našoj jedinjoj javnoj tribuni nešto izreče valja dobro promisliti, ne će li možda koja nepromišljena ili u brzini nabacana riječ škoditi bilo moralnim bilo materijalnim interesima onoga naroda i one zemlje, koji su nam život dali.

Ne samo to! Mi živimo i izlazimo u sredini koja nam je vanredno draga i koju ljubimo svim žarom srca, JER JE TO NAŠA PRAVA DOMOVINA. Živimo u sredini hrvatskoga naroda, koji nam je dao sve, i u vedrijoj prošlosti i u tužnoj sadašnjosti. I odgoj, i egzistenciju i široko bratsko srce.

MI, ISTARSKI HRVATI, NIJESMO NIŠTA DRUGO NEGO TEK MALA GRANA VELIKOG NARODNOG DEBLA. DIO HRVATSKOG NARODA. BENJAMINI NJEGOVI.

Interesi hrvatskoga naroda naši su vlastiti interesi, kao što su i naši vlastiti interesi, interesi hrvatskoga naroda. Njegove čežnje za ljepšom budućnošću, njegova stremljenja i njegovi ideali, naše su čežnje, naša stremljenja, naši ideali.

I ne dao Bog da se itko od nas o njih ogriješ!

Ali mnogi se naši nalaze rastrkani po cijeloj državi, u raznim krajevima, u raznim političkim, socijalnim, kulturnim i ekonomskim sredinama. Oni imaju da s ponosom uvijek ističu svoju narodnost, svoj odgoj i svoju ljubav k zemlji, koja ih je rodila, ali imaju i s najvećim razumijevanjem i poštovanjem da govore i o osjećajima sredine u kojoj žive.

I kao značajevi budimo na visini. JER PO NAMA — ne zaboravimo to nikad! — I DJELIMA NAŠIM SUDIT ĆE SE, A EVENTUALNO I OSUĐITI I ONE NAŠE DOLJE. I zato počinja dvostruko težak grijeh onaj, čijom će krivnjom i najmanja ljaga pasti na one dolje.

Cijeli je svijet danas u nekom previranju. Najraznovidnija strujanja i najčudnovatije ideologije zahvaćuju mase. I fašizmi i antifašizmi, i socijalizmi i komunizmi, i hipernacional-

Godina 1848 i njezin odjek u Istri

Nekoliko bilješka povodom 80. obljetnice smrti bana Josipa Jelačića — Hrvatske manifestacije u Istri godine 1848.

Ovih se dana, povodom 80. obljetnice smrti velikoga bana Josipa Jelačića mnogo spominjala burna 1848. godina, pohod njegov preko Drave i okupacija Beča.

Da su svi ti događaji imali živog odjeka u svim hrvatskim zemljama ne treba posebno isticati. A kako je u Istri oduvijek živio čisti hrvatski živalj, razumljivo je da je i tamo odjek bio velik, iako je nacionalna svijest njegova bila još vrlo slabo razvijena. Međutim se glas krvi ipak nije dao zatopiti, pa je Istra i u one dane progovorila.

Poznati talijanski istarski povjesničar Carlo Defranceschi, koji je — gdje god je mogao — prešutio hrvatski karakter Istre, u svojim je intimnim autobiografskim bilješkama, što ih je ostavio svom sinu Camillu, mnogo toga zabilježio, čega u svojim povjesnim djelima nije uopće spominjao.

U času kada je ban Jelačić došao sa 50.000 Hrvata u Beč, Defranceschi se je nalazio u Beču u svojstvu narodnog zastupnika. Neki opisi žalosnih prilika u Beču tih dana veoma su karakteristični.

Nas će međutim momentano više zanimati kako je — prema njegovim bilješkama — mislio tih dana naš narod u Istri.

»Na polasku u Beč a to je bilo u lipnju 1848« — priča Defranceschi — »stigli smo dilažansom u Sežanu, gdje smo se zadržali koliko je trebalo da se nahrane i odmire konji. U gostioni smo vidjeli na stolu nekoliko slovenskih novina, pa smo upitali gostioničara Mohorčiča, koji je bio ujedno i načelnik u Sežani, zašto ne drži i koje talijanske novine. Odgovorio je otresito: »Ovo je slavenska zemlja, a slavenski je i Trst«.

»Evo, dakle« — kaže Defranceschi — »kako se panslavizam već onda širio. U Pazinu je pak komesar Heufler pozivao seljake, koji su bili pismeni, neka se ne brinu za talijanski jezik, nego neka uče svoj prekrasni hrvatski jezik (Defranceschi nazivlje hrvatski jezik, kao i ostali istarski Talijani, čas »lingua slava« — čas »lingua croata«), pa im je besplatno dijelio čak i hrvatsku gramatiku, koju je naručio ne znam odakle...«

U svojim daljnjim, za nas vanredno interesantnim bilješkama, spominje Defranceschi i nekog Antuna Ivančića. Pazinca, koji da je u Pazinu upriličio svečanost u javnom perivoju. Na toj svečanosti da su bili svi govori, sve pjesme i plesovi samo hrvatski, tako da je Pazin ispao kao neki posve hrvatski grad. Svečanosti da su prisustvovali osim civilnih i vojnih vlasti, mnoge građanske obitelji, a osim toga i vrlo mnogo seljaka. Tom se prigodom sve prolamalo od poklika »živio«, koga da su donijeli hrvatski oficiri što su tamo bili u garnizonu.

Još mnogo ovakvih sitnica spominje u svojim intimnim autobiografskim bilješkama Carlo Defranceschi. Sve one bacaju na ono burno razdoblje sasvim drugo svijetlo. Mi vidimo da je Istra naša po glasu krvi davno prije preporoditelja neumrlog biskupa Dobrile osjećala gdje joj je mjesto i da je s braćom preko Učke i Velebita jedno. Jedno tijelo, jedna duša, jedna krv. U današnje dane, kad se registriraju sve one lijepe zgode iz onih dana, dobro je da se i ovo zabilježi.

E. R.

VIJESTI

Beograd. Naša trgovinska bilanca s Italijom. Dok je prije pet godina naš izvoz u Italiju bio uvijek veći nego li uvoz iz Italije u Jugoslaviju, što znači, da je naša trgovinska bilanca s Italijom bila aktivna, u posljednjoj se je godini taj odnos izmijenio na našu štetu. Sada je uvoz iz Italije u Jugoslaviju veći, nego li naš izvoz.

Izvoz i uvoz kretali su se ovako:

Godine	Izvoz (mil. dinara)	Uvoz (mil. dinara)
Godine 1934.	798	555
Godine 1935.	672	371
Godine 1936.	137	102
Godine 1937.	587	430
Godine 1938.	324	445

IZ ALBANIJE

Za časa okupacije Albanije su poslali veliko uradnikov u zasedeno ozemlje, med temi tudi nekaj naših ljudi. V začetku so jim davali dvojno plač in prosto hrano. Pred mesecem dni pa so jih vprašali, kdo namerava še tam ostati. Spriču ugodnih materialnih prilik so skoro vsi na pristali. Pridržali so jih v službi, toda odslej imajo samo še enojno plačo in hrano.

Albanske čete su sastavni dio talijanske vojske. Dosadašnja albanska vojska postala je sastavnim dijelom talijanske vojske. Na čelu joj je albanski pukovnik Permeti.

NOVI GENERALNI KONZUL V TRSTU

Po odhodu generalnoga konzula Radovana Petrovića, ki je bil imenovan za ravnatelja političnoga odseka pri zunanjem ministarstvu v Beogradu, je za kratak čas to mesto ostalo nezasedeno. Sedaj je bil na njegovo mesto postavljen Vladimir Šaponjić, ki je bil že prej na našem konzulatu v Zadru in v Albaniji.

ALBANSKI POSLANIK U PARIZU NE ĆE DA PREDAT TALIJANIMA POSLANSTVO

Pariz. — Albanski poslanik u Parizu, princ Abib, šurjak kralja Zogua, odbio je da preda poslanstvo talijanskom poslaniku i da se pokorava naredbama iz Tirane.

BILANCA ITALIJANSKIH LISTOV

Švicarski listi so pred časom objavili, da imajo italijanski listi v zadnjih letih veliki deficit. Znani »Giornale d'Italia«, katerega uređjuje V. Gajda, je imel lani 1.370.000 lir deficita na 3.000.000 delniškega kapitala, a l. 1937 je deficit znašal 595.000 lir. Rimska »Tribuna« ima 2 mil. 580.000 deficita na 3 milj. kapitala. — »Stampa« iz Torina ima 1.550.000 deficita na 5 milj. kapitala.

TALIJANI U ABESINJI

Addis Abeba. — 31. svibnja izvršen je u glavnom gradu Abesinije Addis Abebi popis Talijana, tamo nastanjenih. U svemu ih je toga dana tamo bilo 32.887, od toga 28.647 muških i 4.240 ženskih.

Grčka mobilizira. Odmah nakon okupacije Albanije po Talijanima. Grčka je vlada provela reorganizaciju svoje vojske i tajnu mobilizaciju. U blizini grčko-albanske granice, koncentrirane su trupe iz svih krajeva Grčke. Velikom užurbanošću grade se na granici utvrde. Tako bar javljaju strane novine. Grčka međutim demantira vijesti o utvrđivanju svoje granice prema Albaniji, jer da ona nema nikakvih osvajalskih namjera.

Ta je ljubav glavni i jedini pokretač svega našega rada, svih naših akcija, koje idu za tim, da taj narod bude sretan i zadovoljan i da sačuva svoju narodnu individualnost. Sa svim konsekvencama!

Sve ovo što rekosmo o sebi, Hrvatima, u istoj se mjeri i — mutatis mutandis — čak istim riječima može primijeniti i na Slovence, koji sačinjavaju pretežni dio naše manjine u Italiji, a i nas u Jugoslaviji.

To je eto ukratko naš program. Držim da ga svaki Istranin može prihvatiti.

ERNEST RADETIĆ

UPOZORENJE ČITATELJIMA I DOPISNICIMA

Sve čitatelje, a osobito dopisnike, lijepo molimo, DA SVA PISMA I VIJESTI, NAMIJENJENE UREDNIŠTVU, ADRESIRAJU IZRAVNO NA NASLOV UREDNIŠTVA LISTA, A NIKAKO NE NA POJEDINA LICA ni u redakciji ni izvan nje, da bi se izbjeglo zakašnjavađu objelodanijavanja.

UREDNIŠTVO.

Oštar prototalijanski govor predsjednika društva Sueskog kanala

Pariz. — Društvo Sueskog kanala, koje je u rukama Francuza i Engleza, neprestani je kamen smutnje između njih i Talijana, jer Talijani radi zaštite svojih interesa u Istočnoj Africi traže jednaki udio u upravi društva, a Francuzi i Englezi toga ne daju. Predsjednik društva, Francuz, održao je ovih dana veoma oštar govor u kom je napao talijanske aspiracije. Talijanski poklisari u Parizu i u Londonu uložili su zbog tog govora oštar protest kod francuske, odnosno engleske vlade.

Italijan obsojen na smrt zaradi špijonaže v Franciji

Pred vojaškim sudišćem u Lionu je bil obsojen na smrt 39-letni Pietro Castelli, italijanski državljani. To je prva obsodba na smrt tužega državljana v Franciji.

IZ ČIČARIJE

TRADICIONALNA TIJELOVSKA PROCESIJA U VELIKIM MUNAMA

Vel. Mune. — Na Tijelovo održava se u Velikim Munama svake godine tradicionalna tijelovska procesija u kojoj sudjeluje sav narod u narodnim nošnjama. Slika je tako lijepa, da je dolaze gledati i izletnici iz obližnjih gradova, osobito iz Rijeke. Procesija je i ove godine bila veoma slikovita, jer je vrijeme bilo lijepo. Iz Rijeke je došlo nekoliko autobusa kratkih izletnicima. Narod se toj procesiji veoma rado priključuje, jer mu je to jedina prilika, kad može da u svom materinjem jeziku izmoli glasno i javno po koju molitvicu ili pobožnu pjesmicu.

PREGAZIO GA AUTOMOBIL

Vodnian. — Na cesti, koja vodi iz Fažane u Vodnjani skoro je životom naštradio Božo Metilj iz Vodnjana. Na njega je naletio šofer Župčić svojim autom. Metilj je dobio manji potres mozga.

Blagdan ustava

Pazin. — Kao i po svim mjestima Italije proslavljen je i ovdje 4. lipnja t. zv. blagdan ustava t. i. obljetnica dana kada je donesen talijanski državni ustav. Iste noći planula je kuća Talijana cav. Depiera. Žrtava nije bilo.

Cerovlje. Izgorjelo dijete. U kući seljaka Rajmunda Kalistra iz Cerovlja dogodila se teška nesreća. 16-mjesečni njegov sinčić igrao se češljem, koji je u igri približio vatri na ognjištu. Češalj je naglo planuo i zahvatio haljiniću dječakovu. Za nekoliko sekundi dječak je bio živa baklja. Na strašan vrišak djeteta dohrlila je majka, ali je već bilo prekasno. Dijete su brže bolje otpremili u bolnicu, gdje je drugi dan u najvećim mukama preminulo.

Lanišće. Razbojnički napadaj na seljaka. Seljak Josip Grbac Grčin vraćajući se noću uskom stazom kući, bio je napadnut od nekog nepoznatog individua, koji mu je bacio kamen u glavu. Grbac se s lopovom upustio u borbu, ali je podlegao. Lopov mu je odnio lisnicu s 44 lire.

Kopar. Nestao čovjek. Franjo Cuka iz sela Salvara kraj Kopra ovih je dana nestao bez traga. Njegova žena priča da ju je u noći naglo probudila vika muža koji ju je sa sjenika doživao da mu dođe u pomoć. Kad je malo zatim izašla iz kuće nadvoriste muža više nije bilo. Našla je samo cipele, što znači da je on nekuda bos otišao. Od toga časa nema mu više ni traga ni glasa. Žena se boji, da je valda poludio i skočio u more. Nesretnika je nai-me nedavno kad se vraćao iz Kopra kolima u koja je bio upregnut magarčić, pregazio automobil i ozlijedio ga, a pretrpio je izgleda i mali potres mozga... Neki međutim kažu, da su ga vidjeli kako koraca uz željezničku prugu.

Vatikan. Hodočasnici iz Slovenije kod pape. Oko 500 hodočasnika iz raznih krajeva Slovenije primljeno je u Vatikanu. Sveti Otac papa Pio XII. podijelivši im blagoslov održao im je govor i pozvao ih da budu ispravni i vjerni i da vole svoju lijepu domovinu.

Trst. Stota bilanca Jadranskog osiguravajućeg društva. Dne 16. svibnja održana je u Trstu glavna godišnja skupština Jadranskog osiguravajućeg društva, koja je usvojila stotu bilancu.

Društvo je u 1938. iskazalo prihod od 585.394.000.— lira, sa čistim dobitkom od 13.213.095.— lira, pa su dioničari dobili 100 lira dividende po svakoj dionici. Tom prilikom održane su u gradu velike svečanosti.

Kako društvo mnogo posluje u Jugoslaviji bilo bi interesantno znati, koliko prihoda je dobila centrala u Trstu iz Jugoslavije.

Labin — Novi općinski komesar

Labin. Novi općinski komesar. Na 2. o. mj. maknut je s mjesta općinskog komesara Piero Milevoj, Labinjanin. Na njegovo je mjesto došao neki Leo, koji je rodom iz Italije. Do sada je službovao u Zmijnju i Dekanima, gdje se je, kako novine kažu, iskazao. Domaći Talijani nijesu tom promjenom baš oduševljeni, jer bi im ipak bilo milije da je na čelu općine ostao Milevoj domaći sin. Nama je pak Hrvatima baš sasvim svedjedno, jer nam ni Milevoj nije bio nimalo sklon, pa nam je i mnogu gorku zadao.

Stroge odredbe glede dvokoles

Postojna, maja 1939. — V zadnjem času posvećaju javni organi vedno većju pažnju cestnom prometu. Posebno strogo nadzoruju dvokolesa. Začetkom letošnjega leta je bila državna taksa na biciklje sicer ukinjena, nadomestili pa so to ugodnost z novimi predpisi in zahtevami, ki praktično pomenijo celo zvišanje izdatkov za to popularno prometno sredstvo. Danes mora biti vsako dvokolo opremljeno z dopnamo-lučjo za razsvetljivo, orodjem za popravo kolesa, predvsem pa s posebnim kristalnim steklom na zadnjem blatniku. nakratko povedano: vsako kolo mora biti opremljeno s kompletnim modernim priborom. Morda so te odredbe posledica intervencije kakšne tvrdke, ali karkoli, res je le, da so zahteve pretirane. Potemtakem bi morali vse bicikle starejše izdelave zmetati med staro šaro in nabaviti nove. O. radevolje, le denarja naj dajo, ali vsaj za služka. Tako pa še za občutne kazni ni sredstev.

Konj skoro ubio gospodara

Trviž. — Ivan Bubič iz Trviža, kome su sada 43 godine, nastradao je u staji udaren od vlastitog konja. U nedjelju ujutro, kada je pošao u staju da nahrani konja, konj ga je nenadano tolikom snagom udario kopitom po čelu da mu je pukla lubanja. Onesvješten srušio se kraj zida. Prevezen je u bolnicu u Pulu i ne zna se hoće li ostati na životu.

Obsodbe posebnega tribunala

V zadnjem času je bilo zopet veliko ljudi iz Julijske Krajine obsojenih od posebnega tribunala v Rimu, med njimi tudi marsikateri naš človek, in sicer v zvezi z levičarskimi letaki. Tako so bili obsojeni: Vareško Emil na 17 let ječe, Rosandra Ante, Rosandra Božo, Rosandra Just, Rosandra Vjeko ter neki Kaporalin, vsak na tri leta ječe. Vsi ti so doma iz puljske okolice. Neki stareški moški iz Šijane, oče osmih otrok, je bil obsojen na 30 let ječe.

V Gorenji vasi i pri Kanalu sta bila koncem maja zaprta brata Paravan. Starejši Emil ima 24, mlađši Anton pa komaj 20 let. Aretirana sta bila zaraj tega, ker sta imala prepir in pretep z nekim miličnikom. Ta miličnik zalezuje namreč eno od Paravanovih sester in je zahteval od Paravanovih, da puste dekle po noći z njim. Ker sta se brata temu protivila, je prišlo do prerekanja in končno do pretepa. Miličnik je ovađil Paravanova, češ da sta mu rekla: »Prokleta italijanska lastavica!«. Ona dva očitata njemu, da jih je psoval s »porki de ščavi!« Po večdnevnom preskovalnem zaporu sta bila brata Paravan sicer izpušćena, toda zagovarjati se bosta morala pred goriškim tribunalom zaradi psovanja miličnika.

Požar v Goropadi

Goropada, juna 1939. — Dne 4. juna zvečer je pričelo iz neznanih vzrokov goriti v seniku kmetovalca Franca Mužine. Telefonično so poklicali gasilce iz Trsta, ki so požar pogasili v teku štirih ur teškoga dela. Kljub hitremu gašenju je Mužini zgorelo okoli 20 kvintalov sena. Škodo cenijo na 3000 lir.

Novi duhovniki

Trst, juna 1939. — V tržaški stolnici pri sv. Justu je bilo dne 4. juna po dolgem času mašniško posvećenje. Tržaški škof msgr. Santin je posvetil sedem duhovnikov. Od teh je eden iz Trsta in to Ivan Trapasin po rodu iz Vrdele, štirje so iz Istre in to Peter Fonda iz Pirana, Ivan Albonese iz Buj, Ivan Soffici iz Pazina, Klement Barković iz Berseča. Ostala sta Franc Zlobec iz Avberja in Karlo Tarlao iz Milj.

V Trstu so splovili novo ladjo za jugosl. mornarico

Trst, juna 1939. — Dne 3. juna so v ladjedelnici pri sv. Marku splovili ladjo »Bijeli orao«, ki bo dodeljena jugoslovanski vojni mornarici kot pomožna ladja. Po splovitvi je priredilo društvo Cantieri Riuniti dell' Adriatico, katere ga predsednik je Francesco Giunta, slavnostno kosilo vr hotelu Savoia na čast jugosl. komisijsi in botri ladje. V pozdravnom govoru je Giunta veličal sodelovanje obeh držav in povdaril, da je ta splovitev le ponosen začetek tistega delovanja, ki bo za vedno družilo obe državi. Na koncu govora je Giunta nazdravil bodočnosti Jugoslavije, kralju in knezu namestniku.

V Idrijo postavljen italijanski duhovnik

Za župnika v Idriji je bil imenovan don Carlet, po rodu Italijan, ki je doslej služboval nekje v Furlaniji. Idrijski Italijani so ga preteklo nedeljo sprejeli zelo svečano. »Gazzettino« beleži, da so ga oblasti in stranka na njegovem dosedanem službenem mestu zelo cenile zaradi njegovega vnetega delovanja na političnem polju. Don Carlet je navdušen Italijan. V tem duhu je izzvenel tudi njegov prvi cerkveni govor v Idriji.

(Jutro)

— Trst. — Pred sodiščem je bil obsojen na 8 mesecev zopora Ivan Gerželj, kmetovalec, ker je po neprevidnosti zažgal borov gozd.

NEPOŠTENO RAVNANJE

Ljubljanski »Slovenec« je prinesel dne 28. maja ta le dopis iz Opatjega sela:

S presenečenjem smo zvedeli, da se širi po deželi vest, da je naš župnik g. Ivan Rejec po dogovoru z goriškim nadškofom vpeljal pri nas med nedeljsko sv. mašo italijansko pridigo. Razen par oseb, ki so pri nas službeno zaposlene, nima mo v župniji nikakih doseljenih vernikov, ki bi znali samo italijanski. Po cerkvenih predpisih zato ni potrebno, da bi bila poleg slovenske še italijanska pridiga in je tudi ni. Širjenje zgoraj navedene neresnice ima tedaj samo namen škodovati ugledu našega spoštovanega g. župnika. G. župnik Ivan Rejec je eden najodličnejših, najspodobnejših in najzaslužnejših duhovnikov v Julijski Krajini. Svojo nesebičnost in očetovsko plemenitost, svojo značajnost in odločnost je dokazal s svojim neumornim pastirskim delom in trpljenjem. Zato ga vsa naša župnija ljubi in spoštuje. Kdor ga blati, ravna res nepošteno. — Opatjel.

Prenovitev socijalnega skrbstva

V Italiji so preteklega meseca reorganizirali socijalno zavarovanje. Dekret ki je stopil v veljavo, predvideva reformne določbe za vsa socijalna zavarovanja industrijskega trgovskega in obrtniškega delavstva. S prvim majem so pričeli pobirati nove prispevke, ki so višji od prejšnjih, kakor določuje novi zakon. Zavarovanje obsega: starost, nezgode, jetiko, brezposelnost in družino. Prispevki znašajo pri mesečni plači do 150 lir skupno po 23.10, od 150 do 250 po 32.20, od 250 do 400 po 47.30, od 400 do 600 po 62.90, od 600 do 800 po 81.10, od 800 do 1000 po 96.40, od 1000 do 1200 po 111.60, od 1200 do 1400 po 127.90 in pri plačah preko 1400 lir na mesec po 142.90 lire, pri tedenskih plačah pa do 12 lir po 2.40 od 12 do 24 po 3.60, od 24 do 36 po 4.80, od 36 do 48 po 6.50, od 48 do 66 po 8.10, od 66 do 84 po 9.60, od 84 do 108 po 12.20, od 108 do 132 po 14.10, od 132 do 156 lir po 18.20 lire. Polovica prispevkov gre v breme delodajalcev. Za poljske delavce te določbe ne veljajo.

S KVARNERSKIH OTOKA

Naši mladi svećenici mole kod mise sve u talijanskom jeziku, a narod odgovara hrvatski. Međutim je svako toliko po koja žena pozvana karabinjerima na odgovornost, jer da je preglasno odgovarala »Smiluj nam se, gospodine!«

IZ UNIJA

Prijašnjih godina tvornica Arrigoni je utanačila s našim ribarima pogodbu za preuzimanje ribe uz cijenu od 2.15 lira. Ove godine neće da zaključi pogodbe, već uzima ribu uz cijenu od 1.20 lire, a i to uz uvjet, da će platiti poslije ako bude ribu mogla prodati dalje, jer da sada one države koje su prije kupovale ribu u Italiji bojkotiraju talijanske proizvode. Za naš je narod na otocima to od velike važnosti, jer živi jedino od ribe i nešto malo od vina. Potraje li to stanje dalje, prijeti nau buduće zime glad.

IZ SUSKA

Uz nesreću, da ne možemo redovito prodavati ribu, južni nam je vjetar, kao i na drugim otocima, spalio mladice na vinovoj lozi. Vlažni slani vjetar duvao je upravo onda kada je vinova loza počela tierati mladice.

IZ KOJSKEGA

Župni upravitelj Ivan Kretič, ki je bil pred kratkim konfiniran za več let, se je te dni zopet vrnil domov. Razlog konfinacije je bil, kakor smo že poročali, italijanska pridiga. Nadškof Margotti je namreč na pritisk kojskega podeštata in karabinjerjev ukazal Kretiču, da mora pri maši ob sedmi uri pridigati italijanski, a pri deseti maši slovenski. Podeštata pa je zahteval, da mora biti italijanska pridiga pri deseti maši. Kretič ni ugodil njegovi zahtevi, ker se je strogo držal ukaza svojega cerkvenega predstojnika. Zato je bil konfiniran. Na pritožbo so ga izpustili in sam škof se je baje za njega zavzel, ker se je ravnal po njegovih navodilih. Za zadošćenje ga je škof imenoval sedaj za župnika v Kojskem in mu je osebno prinesel tudi dekret. V zvezi s tem je bil kojski podeštata premešćen v Opatje selo, premešćen je bil tudi karabinjerski brigadir in nekateri hočejo spraviti v zvezo s Kretičevo konfinacijo tudi premestitev dosedanega goriškega prefekta.

DROBIŽ

— Bazovica. — 45-letni uradnik Gvido Abramkovič iz Rocola se je z vso silo zaletel s kolesom v voz. Prepeljali so ga takoj v bolnišnico. Njegovo stanje je nevarno.

— Gorica. — Župnik Ivan Krečič je premešćen v Kojsko župnik Štefan Gnežda pa je premešćen iz Idrije v Čepovan.

— Gorica. — Z dekretom goriškega prefekta so bili spremenjeni sledeći primki v rihemski občini: Kodrič v Codri, Nusdorfer v Noccioli, Ječič v Iecini, Furlan v Furlani, Kerševan v Chersavani, Hmeljak v Melli, Stubelj v Stubelli.

— Idrija. — Iz konfinacije se je vrnil Srečko Kogoj, bivši idrijski občinski tajnik. V konfinaciji je preživel 4 leta in to v južni Italiji. Obsojen je bil na 5 let konfinacije, a eno leto mu je bilo odpušćeno.

— Il. Bistrica. — Župan Iv. Berdon, ki je po poklicu notar, je premešćen v Tržič. V Il. Bistrici je županovao že precej let. Za enkrat se še ne ve, kdo ga bo nasledil.

— Lowellville, Ohio, USA. — Dne 16. maja umrl je Ivan Šepić, star 57 let po rodu iz Rukovca pri Trzinu. Ostavil ga je jetika. V Ameriki zapušća ženo, sina in dve omoženi hćeri.

— Općine. — Pod avtomobil je prišel 44-letni Pflug Adolf, uradnik iz Nemčije, Jurij Škilan, star 32 let, ga je spravil v bolnišnico, kjer so zdravniki izjavili, da bo teško prebolel.

— Općine. — Na mestu prejšnje tramvajske postaje so sedaj zgradili veliko in lično postajo vso iz klesanega kraškega kamna. Stara postaja je bila zgrajena 1902 l.

— Oslavje. — Umrla je dobro znana posestnica Frančiška Klanjšček, stara 66 let. Pred nekaj meseci ji je umrl mož. Njena družina je bila v vasi najštevilnejša: od trinaestih otrok živi danes še devet. Izredno lep pogreb so ji napravili znanci, sorodniki in vaščani.

— Tolmin. — Granata je raztrgala 22-letnega delavca Melinca Rudolfa. Po nepredviđenosti je udarila, pa mu je ta v rokah eksplodirala.

— Podivljani vol je nabodel na roge 24-letnega mesarskega pomoćnika Jerneja Jurjevića iz Idrije in mu razparal trbuh. Zdravniki v goriški bolnišnici so v skrbeh za njegovo življenje.

— Trst. — Z vojaškimi častmi so sprejeli trideset poveljnikov nemške omladinske organizacije »Hitler Jugend« na centralni postaji. Nemci si bodo ogledali Gorico in bojne pojane ter Benetke. — Istega dne je prišlo v Trst 850 angleških turistov. Ogledali si bodo Ogledalno Opatijo in ostale znamenitosti.

— Trst. — Umrla so: Kravanja vd. Tijanić Antonija 72 let, Gombić Mihel 53, Černigoj vd. Gregorij Ana 86. Vdopivec vd. Furlan Antonija 73. Pižon vd. Petrić Josovina 81. Penko Alojz 75. Ferluga Karl 33.

— Trst. — Ob koncu meseca februarja je imel Trst 253.812 prebivalcev, to je za 200 več kakor konec decembra 1938. Prirastek gre le na račun priseljenцев, ker se je prav za prav tržaško prebivalstvo zmanjšalo za 7 oseb vsled večjega števila umrlh.

— Trst. — Gradnja velikog hidroaviona. U Trstu se gradi gerostani četvero-motorni hidroavion, koji će moći primiti 40 putnika. Ovaj hidroavion će razviti brzinu od 310 morskih milja na sat. Novi hidroavion bit će predan prometu u prosincu ove godine ili najkasnije u siječnju 1940.

— Trst. — Ministarstvo za javna dela je dovolilo 100 milijonov kredita za zidavo cenjenih stanovanj. Od tega odpade 2 milijona na Reko in 1 milion na Gorico.

— Trst. — Pretekli teden so v mestu izvršili uspešne protiletalske vaje z zablennim vseh in. Mesto občina je morala za ta namen kupiti 2000 m plavega blaga da je ovila vse javne svetiljke v mestu. Pred pisi so bili silno strogi. Brez ozira na kake clajševalne okolnosti so bile predpisane denarne kazni po 2000 lir in zapor.

TALIJANSKA AUTOMOBILSKA INDUSTRIJA OPADA

Talijanski časopis »Agentia economica finanziaria« potvrđuje smanjenje proizvodnje automobila iz prošle godine u Italiji. Ukupna proizvodnja u prošloj godini iznosila je 58.974 šasijsa i 52.282 karoserija, prema odnosnim ciframa iz prethodne godine od 61.189 tj. 54.228 komada. Za terećna kola i autobuse izradjeno je 10.114 šasijsa, prema 13.917 i 10.072 prema 14.214 karoserija. U januaru ove godine registrirano je novih kola za promet 3081 svih vrsta kola, prema 4043 u istom mjesecu prošle godine. Izvoz motornih vozila u januaru smanjio se na 802, prema 1074 a u vrijednosti 7,6 milijuna prema 9,0 milijuna lira.

MALE VIJESTI

— Ministarski svet v Tirani je določil, da se bo odslej luka Santi Quaranta imenovala Porto Edda in to po Mussolinijevi hčerki in ženi grofa Ciana Eddi.

— Od oktobra lanskega leta pa do sedaj je prenehalo izhajati na teritoriju Češke in Moravske preko 2.000 listov. Ves strankarski tisk je skoro popolnoma zginil, in kar ga je ostalo, se je moral prilagoditi novim političnim prilikam. Prav tako je prenehalo mnogo strokovnih časopisov. Veliki dnevnik, ki so še ostali, so se spremenili v glasila enotne stranke. Sedaj izhaja na teritoriju protektorata 248 čeških in 12 nemških političnih časopisov ter 1190 čeških in 30 nemških strokovnih listov. Prav tako je zelo prizadeta tudi izdaja čeških knjig in mnogo priznanih knjižnih družb je prenehalo poslovati.

— Italijanski veleposlanik v Londonu Dino Grandi je kategorično demantiral vesti angleških in francoskih listov, da je on proti italijansko-nemški zvezi.

— Pred kratkem so v Pragu likvidirali Društvo prijateljev lužičkih Srbov, ki je obstajalo že 32 let. To češko društvo je izdalo v tem nizu let veliko število znanstvenih in literarnih knjig, ki so obravnavale problem lužičkih Srbov. Poleg tega je izdajalo časopisa. Korepondenco in Lužičko-srbski vestnik.

— Po znanem incidentu, ki je zahteval življenja 20 Bolgarov iz Dobrudže, je prišlo med Bolgarijo in Rumunijo do znatnih trenj. Nekateri velesile so bile baje pripravljene rešiti ta problem z odstopom Dobrudže Bolgariji, kateri je pripadala od 1877 pa do svetovne vojne. Bolgarski ministrski predsednik Mušanov je izjavil, da Bolgarija noče vojne, ampak da želi imeti svojo Dobrudžo, ki je tudi gospodarsko vezana na Bolgarijo in predstavlja zanj edino žitnico.

— Italijanski poslanski zbornici je bil predložen načrt zakona o rekviriranju trgovskega brodovja v slučaju vojne nevarnosti. Ministrstvo vojne mornarice bo smelo rekvirirati vse brodovje, ki je važno za vojne namene in prav tako uporabljati vse priprave s tem v zvezi, kakor tudi se posluževati vsega moštva. Ministrstvo komunikacij bo smelo izvajati rekviriranje samo na suhem. Predložen je bil načrt zakona za postavitve telefonskega kabla med Brindisiem in Dračcem, ki bo stal 53 milijonov lir.

Milano. Teniš utakmica za Dawisov cup. Na Duhove održana je teniš utakmica izmedju Hrvata Punčeca i Talijana Canepela. Punčec je pobijedio Canepelu, iako je imao protiv sebe simpatije i suca i publike.

Rim. Sitni novac iz aluminija. Sitni talijanski novac od 5 i 10 centesima, koji je do sada bio kovan iz bronca osada će biti radjen iz aluminijeve smjese, jer je aluminij metal nacionalne proizvodnje.

Novi senatorji

V senatorsko zbornico je bilo pred kratkem imenovanih 23 novih senatorjev, ki je imenoval italijanski kralj na Mussolinijevo priporočilo. Med temi je tudi dr. Ugo Sirovich, rojen v Rimu.

ZIVA NOGOMETNA UTAKMICA

Beograd. — U Beogradu je dne 4. o. mj. održana nogometna utakmica izmedju državne reprezentacije Italije i Jugoslavije. Utakmica je završena rezultatom 2:1 u korist Italije. Novine javljaju da je utakmica bila veoma živa i da je bilo dosta incidenata i za vrijeme same igre, a i kasnije u gradu.

Istoga dana prije podne bio je i susret talijanskih i jugoslavenskih tenisača, ali incidenata nije bilo.

TALIJANSKI MINISTAR PROMETA U BEOGRADU

Beograd. — Talijanski ministar prometa Benni stigao je 5. o. mj. u Beograd da uzvati posjet koji je prošle godine učinio Italiji ministar saobraćaja Mehmed Spaho.

Sombor. Njemačke manjinske manifestacije u Vojvodini. Oba dana Duhova održane su u okviru Njemačkog dana velike manifestacije vojvodjanskih Nijemaca u Bačkoj i Banatu. Na svečanosti koja je održana u Apatinu prisustvovalo je oko 20.000 Nijemaca iz cijele Bačke i Baranje. To je bila jedna od većih manifestacija njemačke manjine u Vojvodini posljednjih godina. U povorci je sudjelovalo preko 6.000 omladinaca. Omladincima je održao govor Stefan Mahr te je naglasio da Nijemci shvaćaju i znaju cijeniti slobodu

DROGOVI ZA ZASTAVE

Trst, 30. maja 1939. — Nov drog za zastavo so postavili te dni v Mirnu. V nedeljo ga nameravajo svečano blagosloviti. Svečanosti bodo prisostvovali novi goriški prefekt Manno in vse krajevne in okoliške fašistične organizacije. Stroški za drog bodo kriti s prispevki, ki so jih mirenski fašisti zbrali med domačim prebivalstvom. Takih drogov je zraslo po deželi v zadnjem letu že precejšnje število. Postavljajo jih samo v Julijski Krajini in deloma tudi v Furlaniji. Njih posební namen je pričati tujcu iz Italije in inozemstva, da je prebivalstvo v deželi ne le lojalno, nego tudi že povsem prežeto z italijansko miselnostjo in nacionalno zavestjo. Pred leti so na podoben način pred vaške cerkve ali na trge zasajevali mlade smreke v spomin na umrlega brata ministrskega predsednika Mussolinija.

koja im je data u Jugoslaviji. Povorka je otišla na veliko igralište, gdje su kroz oba dana Duhova priredjene svečanosti. Tribina na igralištu bila je iskićena jugoslavenskim i njemačkim zastavama te njemačkim natpisima.

Brod na Savi. Završen je štrajk u Tvornici vagona. U brodskoj tvornici vagona, strojeva i motora bio je prije nekih 2 mjeseca izbio štrajk radnika. Štrajkalo je oko 1.700 radnika. Sada je štrajk konačno završen, jer je udovoljeno radničkim zahtjevima, pa je tvornica ponovno proradila. Za nas je to od važnosti u toliko, što je u toj tvornici zaposleno veoma mnogo Istrana, koji imaju u Slavonskom Brodu dosta broju koloniju.

Sušak. Prigodom proslave športskog kluba »Orient« na Sušaku gostovao je tamo HASK iz Zagreba, koji je odigrao utakmicu s nogometnim klubom GRION iz Pule. — HASK je pobijedio Talijane s rezultatom 7:1.

Zagreb. Prema novinskim vijestima polazi MHKD koncem ovog mjeseca na gostovanje u Dubrovnik, Kotor, Split. Jedna točka programa je i istarski »Balun«, pa će ga naša kolonija u Boci Kotorskoj i u Splitu imati prilike vidjeti. »Balun« je kako znamo prigodom izvedbe u Berlinu i kasnije u Švicarskoj bio postigao veoma velik uspjeh.

Pri Sv. Luciji so odkrili kripto za nemške vojak

— Tolmin, maja 1939. — V nedeljo so pri Sv. Luciji na svečan način odkrili kriptu, kjer so spravljene kosti nemških vojakov, ki so padli za časa svetovne vojne I. 1917. in ki so bili po večini iz Šlezije. Kripta obsega 850 grobov. Odkritja so se udeležile vse višje vojaške in civilne oblasti ter posebna vojaška misija iz Nemčije. Prišel je tudi nemški konzul iz Trsta in delegacija rjavih sraj prav tako iz Trsta. Nemški in italijanski govorniki so povdarjali neločljivost obeh narodov in hrabrost njihovih vojakov, ki bodo odslej, ko bo zahtevala prilika, korakali skupaj in se borili za skupne ideale. Na kraju kjer stoji kripta so bili pred dvajsetimi leti strelni jarki nemških oddelkov, ki so prvi šli na napad, ki je pozneje dovedel do preloma italijanske fronte pri Kobaridu.

POLITIKA I TRGOVINA

Dnevni listovi javljaju: Japanska štampa otvoreno izražava veliko nezadovoljstvo prema Njemačkoj i Italiji radi njihova liferovanja ratnog materijala vojsci maršala Čang Kaj Šeka. Ovim povodom piše jedan veliki tokijski list, da Italija i Njemačka ne mogu opravdati svoje liferacije ratnog materijala Kini time što su s njom pred duže vremena zaključile trgovačke ugovore, koji ih obavezuju na liferacije. Ovi su ugovori, piše japanski list, bili produženi i u toku japansko-kineskog rata bez ikakova obzira na uske političke veze država potpisnica protukomunističkog ugovora. Njemačka ima, na temelju takva ugovora, da liferuje Kini još kontingent ratnog materijala u vrijednosti od 600.000 funti. Njemačka ide očito zatim da zaštiti svoje interese u Kini i nastoji da si osigura kinesko tržište. Italija i Njemačka ne smiju zaboraviti, da njihovo dobavljanje ratnog materijala Kini može ugroziti solidnost protukomunističkog ugovora.

U istom smislu pišu i ostali japanski listovi ističući, da se u Kini proti Japanu bori ne samo francusko i englesko nego i njemačko i talijansko oružje.

Mlada seljakinja pala s trešnje

Motovun. — U okolici Motovuna dogodila se teška nesreća. Mlada seljakinja Tonka Žigante, popela se na trešnju da nabere trešanja. Izgubivši ravnotežu pala je iz visine od nekoliko metara i ostala nepomično ležati. Susjedi i rođaci priskočili su joj u pomoć, ali je nikako nijesu mogli uspraviti na noge. Otpremljena je u Motovun, ali kako je slučaj bio težak prosljeđiše s njome u bolnicu u Pulu. Nalaz je bio strašan: nesretnici su uzete obe noge i teško su ozlijeđeni i svi unutrašnji organi. To je nastalo od jakog udara u hrptenjaču. Mladoj je ženi tek 27 godina. a izgleda da će biti uzeta cijelog života i da joj nema pomoći.

Trst. — Zaradi ljubezenskih zadev je prišlo v stanovanju 41-letne Bense Line do hudega prerekanja, ki je dovedlo do tragedije. 45-letni Josip Carbone iz Napolija je streljal na Bensovo in jo težko ranil, potem pa se je še sam ustrelil.

— Trst. — Za binkošne praznike je obiskalo 970 jugoslovanskih železničarjev Benetke. Ko so se vračali so obiskali tudi Trst.

OPOZORILO VSEM ČITATELJEM I DOPIŠNIKOM

Vse čitatelje in posebno na dopisnike vlijudno prosimo, DA BI VSA PISMA IN DOPISE NAMENJENE UREDNIŠTVU POSILJALI NARAVNOST NA UREDNIŠTVU LISTA IN NIKAKOR NE DA POSAMEZNI OSEBE v uredništvu ali izven njega, da bi se na ta način izbegavala zakasnelost pri objavljaju.

UREDNIŠTVO.

KULTURNA KRONIKA

NAŠI ROJAKI V SLOVENSКИH REVIJAH

(Konec)

V I.-II. zvezku »ČASA« je priobčilo Jože Kostanjevec daljši članek o »Italijanski kolonizaciji v Jul. Krajini«, v V. zvezku pa Adriaticus zanimivo študijo »Tržaški Slovenci v davniini«.

Prva številka »MISLI IN DELA« prinaša daljši članek dr. B. Vrčona o zunanji politiki »Nova faza nasprotij med velesilami«, dalje članek »Notranjepolitični pregled«, dr. Lavo Čermelj poroča o knjigi »Nuovi ricordi e frammenti di diario«, ki jo je spisal L. Aldrovandi Merescotti. Številko zaključuje ponatis Londonskega pakta v francoskem jeziku.

V drugi številki poroča dr. B. Vrčon v članku »Med starim in novim ravnotežjem sil« o zunanji politiki ter v daljšem članku o »Notranji politiki«. Dr. L. Čermelj poroča o knjigi »Alla difesa

d'Italia in guerra ed a Versailles« od Silvija Crespi-ja.

V tretjem zvezku piše dr. L. Čermelj »O novi šolski reformi v Italiji«, dr. B. Vrčon o zunanji politiki »Nove spremembe v Evropi« in o »Notranjepolitičnem pregledu«, dr. L. Čermelj pa o »Zbornici fašistev in korporacij«.

II. DEL

V drugi številki »ŽENSKEGA SVETA« je priobčila Erna Muserjeva pesem »Cankarju za 20. obletnico smrti«, o »Razvoju in pomenu Aškerčeve socijalne miselnosti in socijalne pesmi« je ista autorica napisala kratek članek.

V tretjem zvezku je priobčila Iva Breščakova zgodovinsko reminiscenco našega rodu pod naslovom »Zemlja in rod«.

Četrta številka je prinesla pesem

»Matjaž, naš kralj« od Erne Muserjeve, prevod iz češčine »Tema na grobovih« od Milke Martelanceve, iz bolgarščine črtico »Velika krotkost od Pavle Hočevarjeve, Erna Muserjeva pa je priobčila »Nekaj besed k našim ženskim strokovnim šolam«.

Prva številka revije »ŽENA IN DOM« je prinesla novelo Franceta Bevka »Hana«.

V prvi številki družinskega lista »PRIJATELJ« je priobčil France Bevk novelo »Prijatelj«, v drugi »Ribiško zgodbo«, v tretji »Preteklost« in v četrti »Drvarji«.

Družinski list »MLADIKA« prinaša v prvi številki novelo Fr. Bevka »Žito«, ki je zraslo na sreču, druga številka prinaša B. Magajnov daljši spis »Čarovnica«, v tretji je priobčila Mara Husova črtico »Spomenik padlim«, v četrti pa Venc. Winkler črtico »Voz v bregu«.

V prvi številki mladinskega lista »RAZORI« je priobčil Jože Pahor odlomek iz svojega romana »Matija Gubec« pod naslovom »Na begu«, v četrti številki je objavil Ivan Vuk daljši spis »Čarobni prstan«, France Bevk zgodbo »Smrečica«, Angelo Čerkvenik pa »Markovo odlikovanje« z ilustracijami F. Uršiča. Šesta številka prinaša kratko pravljico K. Široka z dalmatinskim motivom »Pavliha in buča«. V sedmi številki je objavil Angelo Čerkvenik črtico »Trinajst let pozneje«. Isti zvezek je prinesel tudi staro velikonočno pesem, ki jo je zložil vipavski šolmašter Matevž Kračman (živel od l. 1773. do 1833.). Osmo številka je prinesla sestavek Venc. Winklerja »Trgovina sredi sveta« in Iv. Vuka zgodbo »Zaupanje«.

V prvi številki »NAŠEGA RODA« je priobčil Janko Samec uvodno pesem »Ljubim svoj govor«, Vlado Klemenčič pesem »Matjažek«, Josip Ribičič pa slikanico »Novice« z ilustracijami A. Bučika.

Druga številka prinaša kot uvodnik sestavek »Ob dvajsetletnici«, ki ga je spisal A. Širok, Janka Samca pesem »Ob dvajsetletnici«, pravljico Fr. Bevka »Pikapolonica« in »Čimbarabara« in Alberta Širka opis dalmatinskega otoka »Murterja«.

V tretji številki je objavljena pesem VI. Klemenčiča »V Goricih«, prevod A. Gradnika iz ruščine pesmice »Automobil« in Karla Široka spis »Murli«.

Četrta številka prinaša J. Ribičiča »Božično pravljico«, Karla Široka pesem »Ta noč je sveta noč«, J. Ribičiča holandsko pravljico »Ples na zemlji« z ilustracijami A. Bučika, Zdravka Ocvirka pesmico »Pesem o črvu« in Ksenije Prunkove slikanico brez besed »Kako je Marjenja rešila bratce«.

Peta številka prinaša Fr. Bevka pravljico z bretonskim motivom »Zvita žena« in Ksenije Prunkove »Zgodbo brez besed«.

Šesta številka je prinesla VI. Klemenčiča »Tri prleške« in Ivana Dodiča pesem »Puste«.

V sedmi številki je priobčil Zdravko Ocvirka »Pesem o sreči«, V. Winkler pa pesem »Mlinar Fičafaj«.

V osmi številki prbučuje V. Winkler »Hribovsko pesem«, Fr. Bevk zgodbo »Moj prvi učitelj« in Ksenija Prunkova slikanico »Zgodba brez besed«.

Deveta številka je prinesla V. Winklerjevo črtico »Pod našimi okni teče vodička« in A. Širkov potopis »Sam s čolnom v Benetke« z lastnimi ilustracijami.

Tretja številka mladinskega lista »ZVONČEK«, ki je namenjen predvsem mladini za mejo, je prinesla Fr. Bevkov prevod bolgarske črtice »Ljubezen«.

III

Druga številka »PROTEUSA« je prinesla razpravo dr. Oskarja Reje »Vpliv klime na človeka«.

Naši pokojnici

† JOSIP MEDANIĆ

U Zagrebu preminuo je poznati trgovac iz Voloskog-Opatije Josip Medanić. Pokojnik bijaše rodom iz Bakra, ali je prije rata vodio dugo godina trgovinu manufaktura u Voloskom gdje je bio vrlo obiljubljen i poznat kao istaknuti rodoljub. Bio je član svih hrvatskih društava u Voloskom i u Opatiji. Pokojnik bijaše jedan od onih Hrvata kojima je Istra postala drugom domovinom. Pokojni Medanić postao je u svjetskom ratu invalidom te je nakon rata otvorio trgovinu u Opatiji.

Pred nekoliko godina doselio se je sa svojom obitelji u Zagreb gdje je osnovao tvornicu »Koralit« za izradu dugmeta.

Pokopan je na Mirogoju u petak 2 o. m. uz brojno učešće svoje rodbine, Hrvatskih Primoraca i prijatelja iz Voloskog i Opatije.

Neka je vječna spomen pokojnom Medaniću.

† Stanislav Defar, novinar

U Osijeku je dne 6. lipnja ujutro umro od sušice novinar Stanislav Defar, ne navršivši ni 29. godinu. Stanislav Defar je rodom iz Tinjana kraj Pazina, od poznate porodice Defara, koji su bili najistaknutiji narodni borci u onom kraju. Poslije prevrata ne želeći ostati pod Italijom obje su porodice, ona pok. Šime i brata mu Ive Defara, rasprodale sve svoje imanje i iselile u Jugoslaviju. Nastanile su se u Slavenskom Brodu. Pok. Stanko Defar posvetio se za rana novinarstvu i bio je dopisnik raznih listova. U posljednje vrijeme bio je stalni dopisnik beogradske »Politike«. U Brodu je svojedobno izdavao list »Bosanska štampa«, zatim jedan humoristički list, a u Osijeku je neko vrijeme bio urednik »Jugoslavenske zastave«. Umro je u slavonskoj ravnici, daleko od zelene Drage tinjanske, daleko od svog Tinjana, gdje je ime njegovih djedova i otaca, ime Defar, ostalo u najsivijeljoj uspomeni. Pokojnik ostavlja za sobom neopskrbljenu ženu i dijete.

Pokoj mu vječni!

† Anica Klarić rodj. Kajin

Nemila smrt okrutno je pogodila obitelj našeg zemljaka g. Klarić Iva, činovnika životnog osiguranja u Sušaku. Na sam dan Duhova nakon duže bolesti preminula mu je u sušačkoj bolnici supruga Anica, rodjena Kajin, u najboljoj dobi od 30 godina. Blaga i dobra majka i supruga ostavila je troje nejake djece. Rodjena je u štrpedu kod Buzeta u Istri a u Sušaku nalazila se nešto preko jedne godine.

Neka je pokoj njenoj duši i lahka crna zemljica, a rastuženom suprugu naše sautešće.

† Šturm Mirko

V ljubljanski bolnici je dne 23. maja umrl po dugi in mučni boleznj irijski rojak Šturm Mirko, bivši pilot v jugoslovanski armadi, star komaj 39 let. Naj počiva v miru!

MATE BALOTA:

KAKO JE TO ZAPRAVO BILO U PULI

(Nastavak)

Crvene im se užarena, jedra, zdrava mlada prsa. Vidi se da ne znadu što je bijeda. Katkad im ispadne sa lopate koji krumpir i otkotrlja se u blato. Naokolo se šuljaju, nepovjerljivo, plašljivo. Bozanci, mrtvi, upali kosturi. Pohlepno poberu onaj krumpir, što ispadne s voza i sprema ga u džep. A oni mladi, bujni, jogunasti, siti momci, kad vide tu raj, kako te otpatke bere, samo se smiju i šale. I pade jednom od njih na um dosjetka: prigne se, pa izbaci punu lopatu krumpira na cestu u blato. A raja se trgne, skoči, pa se gura, natječe, jedan od njih tura drugoga na stranu, jedan drugome otima krumpir iz ruke, svadaju se. A oni se bujni jogunasti momci smiju i uživaju u tome kako se ta raja natječe... U onome krumpiru, što ga upali ljudski kosturi iz blata dižu, zrcali se sva naša žalosna prošlost, sva naša žalosna sadašnjost. To je ona užasna naša sudbina, sudbina tužne raje, koja pobire mrvice od onoga, što joj je tudjin oteo, a sada njoj kao milostinju pruža. Kao što oni beru gladni ove otpadke, tako smo se mi do sada uvijek zadovoljavali mrvicama, koje su nam u blato bacali, uživajući pri tome, kako ćemo se mi za te mrvice otimati. A mi nijesmo nikad imali u sebi toliko svi-

DUŠA I TIJELO ČAKAVŠTINE

Polemički članci o čakavštini izdani kao posebna knjižica

Franjo Pavešić: Duša i tijelo čakavštine. (Polemički članci). Nema tome dugo, što se u dnevnoj štampi bila povela dosta oštra polemika o čakavštini, u kojoj su sudjelovale neke naše najprominentnije književne ličnosti. Riječ se naime bila povela o tom izumire li čakavština ili ne i, ima li smisla njegovati je i podržavati na životu ili valja da je se u interesu potpune unifikacije naše književnosti, napusti. Polemika je bila vanredno interesantna, a argumenti s jedne i s druge strane dobri i jaki.

Nas Istrane Hrvate stvar je veoma zanimala, što je konačno i razumljivo, ta čakavština je prva materinska riječ, u kojoj smo čuli najslika maičina tepanja, ona je zvuk davnih akorda, koji još uvijek bruje u dnu naše duše i kojih nikada, pa ma kako mi službeno pisali i govorili, ne možemo sve, kad bi i htjeli izbrisati iz duše. I kad jednom panemo u agoniju, kad budemo na izdisaju izgovarali posljednju riječ, vjerujte da ta naša riječ, taj posljednji zaziv matere ne će biti izrečen ni u što-

kavštini, ni u kajkavštini, pa ma u kojem se kraju nalazili, nego da će to biti u čakavštini.

Polemiku o čakavštini poveo je svojedobno u »Obzoru« mladi književnik Franjo Pavešić. Članci su bili uistinu živi, stvarni i dokumentarni, te su unijeli mnogo svijetla u ovaj naš važni jezični problem, naročito pak u bit i smisao čakavštine.

Ovih je dana sušački tjednik »Primorje« izdao sve Pavešićeve članke u maloj knjižici, tehnički lijepo opremljenoj. Knjižica sadrži ovih pet članaka: Duh čakavštine — Izumiranje čakavštine — Još o izumiranju čakavštine — Opet o izumiranju čakavštine — Duša i tijelo čakavštine.

Tko se interesira za naš kulturni život naročito onaj koga zanima problem našeg mekog materinog jezika — čakavštine, svakako će nastojati da tu knjižicu pročita.

Cijena je knjižice 10.— dinara za pretplatnike, a 12.— dinara u knjižarama. Naručuje se u upravi tjednika »Primorje«, Sušak, Strossmayerova ulica 12.

Časopis za zgodovino in narodopisje

Letnik XXXIII — snopič 3—4 — 1939 — stran 222,

Pravkar izišli
»ČASOPIS ZA ZGODOVINO IN NARODOPISJE« — MARIBOR

Letnik XXXIII — snopič 3—4 — 1938 — stran 222,

je prinesel sledečo recenzijo Čermeljeve knjige o naši manjšini pod Italijo:

Dr. Lavo Čermelj, Life-and-death Struggle of a national minority. Ljubljana 1937. V. 8°. 260 str. + 1 zemljevid.

Dr. Lavo Čermelj, La minorité slave en Italie. Ljubljana 1938. 8°. 276 str. + 1 zemljevid.

Ko je pred dvema letoma izšla ta knjiga v angleškem jeziku, je kritika izrazila željo, naj bi se delo prevedlo tudi na kak drug svetovni jezik, ker bi se s tem njegova publiciteta v mednarodnom svetu še bolj razširila. In tako smo letos dobili knjigo v francoskem prevodu, sicer nekoliko skrajšano in v nekaterih poglavjih bolj strnjeno, zato pa s kratkim dodatkom, v katerem je upoštevan tudi najnoviji material.

Čermeljevi knjigi tvorita zelo temeljito delo o naši največji narodni manjšini v Julijski Krajini. Vsa dosedanja dela o tem vprašanju so ali nepopolna ali pa preveć površna značaja, tako da ne nudijo vedno prave slike dejanskega položaja. V tej knjigi pa je skušal biti pisec vseskozi objektivni in navaja le dejstva, podprta z dokumenti in dokazi, ne da bi se pri tem spuščal v politična razmatranja ali izvajal zaključke iz bogatega gradiva. V 15 poglavjih opisuje avtor z globokim poznavanjem obravnavane stvarine usodo te narodne manjšine izza Londonskega pakta pa preko okupacije te zemlje po Italijanih

† Mimica Cencič

Kamnik, 30. maja. — Na binkoštno nedeljo zvečer je po dolgem, hudem trpljenju zatisnila oči ga. Mimica Cencič, soproga šolskega upravitelja. Pokojnica je bila doma iz ugledne, narodno zavedne notranjske družine Možetovih v Dolenji vasi pri Senožcah. Bila je plemenita, srčno dobra in nežno čuteća žena, globoko poštovana od vseh, ki so jo poznali. Zlasti v št. Petru na Krasu, kjer je dolgo vrsto let služboval, prog jo bodo premogni ljudje ohranili v toplom spominu. Sožalje!

in njene postopne in sistematične fašistizacije, v administrativnem, šolskem, gospodarskem, narodnom in versko-cerkvenom području do najnovije dobe. Francoskemu prevodu je priložena še pregledna etnografska karta Julijske Krajine, izdela na na podlagi ljudskega štetja iz l. 1921, ter popravljena po štetju iz l. 1910. Dasi je knjiga v francoskem in angleškom jeziku dostopna precej široki publici v mednarodnom svetu, bi vendar le kazalo, da izide tudi v slovenskem jeziku, da se z njo seznanijo tudi širše plasti našega naroda.

Obe knjige je založilo Društvo za Ligo narodov v Ljubljani, Dvořakova 6-II.

Dr. J. Kotnik

Bevkova »Partija šaha« v ljubljanskem gledališču

V torek 13. t. m. bodo odricali pri nas Bevkovo igro v treh dejanjih »Partija šaha«. Delo je doživelo o priliki jubileja 25letnega gledališkega udejelovanja Vala Bratine v Mariboru, svojo krstno predstavu ter je bilo od kritike in občinstva sprejeto z najvećim priznanjem. Delo je zrežirao Bratina. Igrali bodo: Drena Bratina, njegovo ženo Erno Danilova, njunega domaćega prijatelja Galeta Drenovec in Marto Slavčeva. Opozarijamo na to zanimivo predstavu.

PROIZVODNJA SINTETIČNOG BENZINA U ITALIJI

Pod okriljem koncerna Montecatini bilo je osnovano novo društvo »ANIC« (Azienda Nazionale Idrogenazione Combustibili) s 500 milijuna lira osnovnog kapitala, koje je 1938 godine stavilo u pogon tvornice Bari i Livorno sa godišnjim kapacitetom preko 300.000 tona,

Velike poplave u okolici Pirana

Piran, — Jake kiše posljednjih dana prouzročile su u raznim krajevima Istre veće i manje poplave, koje su po vrstovima, maslinicima i voćnjacima nanijele osjetljivu štetu. Naročito su u okolici Pirana poplavile veliki kompleks njiva. Računa se da šteta iznosi nekoliko stotina hiljada lira.

san posvud sve jeno: na jenem miste govore da je mižerija, drugi da je sud od svita, da ne će drugo od svih nas ostati ni jenega čovika živoga. Kadigod san bija, kamogod san doša, s kim god san se sta na putu, u selu, makar i u crkvi, svin je na usti samo jeno: ne moremo ni živiti, ni umriti. A svejeno, kad ter kad, zmakne se priko suhih uvenutih usnic smih, ma se vidi, da je to smih prez srca, da se čovik samo srami reći, da je on najbrižnije stvojenje na svitu, da je on štiman gore nego brek. Ma svejeno još je šperance.

Se govori da čovik ne zgubi šperancu, ni kad dojde na nj zadnji hropac, a tako smo i mi. Ljudi su naši svaderi kako zlivni od žeze. Čvrsti su, jaki, prez straha, živo delaju škrbe se da još više nego prija, oraju, kopaju, sijaju, sade, obrižu, vežavaju i čekaju kad će već jedanput obrniti na bolje.....

Kad sam se sada vrni na Mrčanu, to ti je, brate, sve obrzano (loze), loze u redu, vrlci počišćeni, pokopani, nagnogni. Prid hižami ženske razgovaraju, tamo jedna mete smet ispred vrati sve od kuraja, kako da će sad-na doći svati prid vrata. Sve je čisto, sve lipo, da je milinja gledati. Pa kad čovik vidi, kako ti ljudi delaju, ljudi, to će reći muško i žensko, a najviše žensko, pak još da se čoviku ne digne srce od veselja. Ne će nas oni poubijati ni s voj-skom, ni s gladom. Dokle smo ovakovi, ni sama sotona nam ne će nauditi. Sve su nam provali već delati i svakako nas

NOVE KNJIGE I REVIJE

»MALI ISTRANIN« BR. 9 I 10

X. ŠK. GODINE.

Izišao je br. 9 i 10 ovog našeg tradicionalnog omladinskog lista, koji je ovim brojem završio desetu godinu izlaženja u Jugoslaviji, odnosno 34 godinu svog opstanka uopće. Sadržaj mu je slijedeći: Ernest Radetić — Na srebrnoj cesti u zvezdanoj noći; Dr. Srećko Zugla — Moj bratić Franje; Gabriel Cvitan — Mala Nada u selu; Bogumil Toni — Sijeno; Vladimir Nazor — Pilići; Bogumil Toni — Modre oči lana; Viktor Car Emin — U tudjinskoj školi; Šime Fučić — Vulkan; Rikard Katalinić Jeretov — Zastavica; Lujo Dorčić — Dva mala poštenjaci; Gabriel Cvitan — Mara; Josip Kraljić — Dobro dijete; Barba Rike — Dieđa usta; U pustari (po engleskom); Gabriel Cvitan — Idem kući; Rikard Katalinić Jeretov — Marica; Gabriel Cvitan — Pastir; Ernest Radetić — Majmun Klok i Jožić; Lujo Dorčić — Tko umije njemu dvije; Prikladrašan — Jurovice; Diečje novine — Juričev kutić — Znamenitosti — Iz stranih zemalja — Razno — Gospodarstvo — Zvezdoznanstvo — Zdravlje — Priroda — Tehnika — Zagonetke i odgonetke i t. d.

Sadržaj je lista lijep i obilat, a kako razabiremo iz imena njegovih suradnika, priznatih književnika i kulturnih radnika, i na odličnoj literarno-umjetničkoj visini.

List izlazi jedanput mjesečno, osim školskih praznika, a pretplata iznosi 12.— dinara na godinu.

Roditeljima koji žele da im djeca budu odgojena u plemenitoj ljubavi prema rodu i domovini toplo preporučamo da svoju djecu na listić pretplate.

Slovanski prěhled, zbornik za upoznavanje političkoga, socijalnoga i kulturnoga života slavenskih država i naroda, Prag, broj 1—2, urednik A. Frnta. S ovim brojem je nestalo s naslovne stranice geografske karte koja je prikazivala sve slavenske zemlje, uključivši i Istru. Mjesto karte sada je na naslovnoj stranici ornament od lipe, simbola slavenstva. Osim toga su iz lista nestali prikazi Josipa Vuge o životu Hrvata i Slovenaca u Italiji.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA IZVANREDNA SKUPŠTINA »ISTRE« U ZAGREBU

Upravni odbor društva »Istra« u Zagrebu sazivlje izvanrednu skupštinu za 11. juna o. g. u 9 sati u jutro u Matici hrvatskih obrtnika, Ilica br. 49, sa slijedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsjednika;
2. Izmjena pravila;
3. Odobrenje zajma za gradnju doma;
4. Određivanje visine članarine.

Ako u određeno vrijeme ne bude prisutan kvalificiran broj članova, skupština će se bez obzira na to održati.

Izlet u Kamniško Bistricu. — Kakor smo poročali v zadnji številki »Istre«, pripravljia emigrantsko društvo »Tabor« v Kamniku za nedeljo 18. t. m. svoj vsakoletni izlet v Kamniško Bistrico. Da bi izpal ta izlet v splošno zadovoljnost vseh izletnikov, bi bilo želeli, da bi poleg pevcev se vdeležil istega tudi kak harmonikar s svojim instrumentom ali slično. Nameravana je namreč zgolj neprilijena prosta zabava brez kakoga posebnega programa. Zato naj vsak prinese s seboj polno vrečo dobre volje in pristnega humorja. Priporočati bi bilo, da ne pozabimo na svojo mladino, tako da jo bolj navežemo nase in ohranimo svežo za naš pokret. — Bratje in sestre! Agitirajte za obilno vdeležbo! Odbor

mučiti. A mi smo još živi, i živi ćemo biti i pridurati ćemo njih, zašto smo trdi, kako ona stina, na koj smo se rodili. Altroke! Hoj u Mrčanu, pak češ viditi, kako ljudi delaju, češ viditi kakovi su muški i ženske, pak češ mi znati reći, ako iman ja pravo, ali ne... Zato se držmo kuraja, mlado i staro, muško i žensko, i mislimo, da naš dan ni daleko. 30. III. 1918. Policijski je obustavljeno izlaženje »Hrvatskog Lista« na osam dana, pošto je način pisanja lista te izbor njegovih članaka kadar da uzdrma »državnu cjelokupnost, koli na unutarnjoj toli na vanjskoj fronti«.

5. V. 1918. Vlada hoće da ustanovi još za vrijeme rata u Trstu njemačku pomorsku akademiju s njemačkim konviktom, gdje bi se imali odgajati ne samo trčanski Nijemci, nego i Nijemci koji nisu nikada mora ni vidjeli... Na državne troškove, dakle žuljevima i naših ljudi, imali bi se uzdržavati i uzgajati budući njemački pomorci na našem i djelomično talijanskom, ali nikako njemačkom Jadranu. U Trstu stanuje 11 hiljada Nijemaca i 60 hiljada Slovenaca. Nijemci su imali dobiti pomorsku akademiju, naravno za svoje štajerske mornare, Slovenci ne. Pomorska akademija u Trstu nije za Nijemce nikada potrebna. Oni nijesu u Austriji mornari, niti žive pri moru... Iz njihovog nastojanja da se probiju prema Jadranu vidi se samo njemački gospodarski i politički imperijalizam, a tu moramo mi baš njemački uzviknuti: Halt!

(Svršit će se)